

Poradnik dla studenta

Przepisy, porady, przykłady i praktyczne wyjaśnienia

- ✓ Jak zdobyć stypendium socjalne i naukowe
- ✓ Co powinna określać umowa z uczelnią
- ✓ Co zrobić, gdy szkoła łamie umowę
- ✓ Kiedy uczelnia może skreślić z listy studenta
- ✓ Gdzie można się leczyć bezpłatnie
- ✓ Jak wyjechać na stypendium zagraniczne

SPIS TREŚCI

PRZEPISY PRAWA WAŻNE DLA STUDENTÓW	3
Regulacje zawarte w ustawach	3
Przepisy zawarte w rozporządzeniach ministra	6
Akty wewnętrzne uczelni	7
FINANSOWANIE STUDIÓW	9
Jak otrzymać zapomogę lub zdobyć stypendium.....	9
Jak zdobyć nisko oprocentowany kredyt studencki.....	21
UMOWA STUDENT-UCZELNIA	27
Co powinna określać dobra umowa	27
Klauzule niedozwolone wpisane do rejestru UOKiK	31
Co zrobić, gdy uczelnia łamie umowę	33
PRAWA i OBOWIĄZKI STUDENTA	36
Co poświadcza status studenta	36
Kiedy uczelnia może skreślić studenta	37
Kto wszczyna postępowanie dyscyplinarne	41
Jak uczelnie utrudniają zmianę szkoły	42
Jak rozstać się z uczelnią	43
UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE I OPIEKA MEDYCZNA	45
Kto zgłasza studenta do ubezpieczenia zdrowotnego	45
Prawo do leczenia z dala od domu	49
STUDIA I PRAKTYKI ZA GRANICĄ	53
Jak wyjechać na stypendium	53
Jak zaliczyć naukę na zagranicznej uczelni	64

GAZETA PRAWNA

Adres redakcji: 01-042 Warszawa, ul. Okopowa 58/72

tel. (0 22) 530 40 40; www.gazetaprawna.pl

Redaktor naczelny Gazety Prawnej: Michał Kobosko

Dyrektor artystyczny Gazety Prawnej: Kasper Skirgajło-Krajewski

Redakcja: Jolanta Góra-Ojczyk

DTP: Joanna Archacka

Biuro Reklamy: 01-042 Warszawa, ul. Okopowa 58/72

tel. (0 22) 530 44 44; e-mail: reklama@infor.pl

Biuro Obsługi Klienta: 05-270 Marki, ul. Okólna 40

tel. (0 22) 761 30 30, 0 801 62 66 66; e-mail: bok@infor.pl

Przepisy prawa ważne dla studentów

Podstawowym aktem prawnym regulującym zagadnienia szkolnictwa wyższego jest ustawa z 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym. Zawiera ona główne zasady funkcjonowania uczelni. Część przepisów jest doprecyzowana w rozporządzeniach wydawanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. Z punktu widzenia studentów najważniejszy jest jednak regulamin studiów. Niezbędna jest również znajomość kodeksu postępowania administracyjnego, ponieważ reguluje on zasady załatwiania wielu spraw, np. przyznania stypendium czy skreślenia z listy studentów.

Regulacje zawarte w ustawach

Ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym

Ustawa z 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym określa nie tylko organizację i finansowanie systemu szkolnictwa wyższego, ale także najważniejsze prawa i obowiązki wszystkich studentów. Zgodnie z ustawą student może m.in. otrzymywać pomoc materialną, studiować na więcej niż jednym kierunku lub inne przedmioty, także w różnych uczelniach. Ma również prawo do indywidualnego planu studiów i programu nauczania na zasadach ustalonych

przez radę podstawowej jednostki organizacyjnej lub inny organ wskazany w statucie. Może również przenieść się z innej uczelni, w tym także zagranicznej, za zgodą kierownika podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni przyjmującej, wyrażoną w drodze decyzji. Najwięcej przepisów dotyczących studentów zawiera dział IV ustawy zatytułowany Studia i studenci.

Kodeks postępowania administracyjnego

To druga, po ustawie – Prawo o szkolnictwie wyższym, najważniejsza z punktu widzenia studenta ustawa. Do decyzji komisji rekrutacyjnych, decyzji podjętych przez organy uczelni w indywidualnych sprawach studentów i doktorantów, a także w sprawach nadzoru nad działalnością uczelnianych organizacji studenckich oraz samorządu studenckiego stosuje się bowiem odpowiednio przepisy kodeksu postępowania administracyjnego (k.p.a.), w tym te o zaskarżaniu decyzji do sądu administracyjnego. Kodeks postępowania administracyjnego stosuje się także do decyzji podjętych przez komisję stypendialną i odwoławczą komisję stypendialną. Kodeks określa m.in.: co powinna zawierać decyzja, terminy jej wydawania, terminy wnoszenia odwołań, terminy wydawania decyzji po wniesieniu odwołania, przesłanki przywrócenia terminu itp. Nieprzestrzeganie przepisów k.p.a. przy wydawaniu decyzji skutkuje ich unieważnieniem przez sąd administracyjny. Z orzecnictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego wynika, że bardzo wiele uczelni, w tym renomowanych, ma kłopoty ze stosowaniem k.p.a. Bardzo wiele wyroków unieważnia decyzje uczelni właśnie z powodu nieprzestrzegania k.p.a. Należy przy tym pamiętać, że sąd administracyjny nie jest powołany do rozstrzygania spraw administracyjnych w zastępstwie organów administracji publicznej, dlatego nie ma kompetencji do merytorycznego rozpoznania wniosku strony w tym zakresie. Oznacza to, że sąd nie zdecyduje np. czy stypendium powinno zostać przyznane lub czy skreślenie z listy studentów jest podstawne. Sąd może jedynie stwierdzić, czy przy wydawaniu decyzji zostały naruszone przepisy postępowania administracyjnego.

Według Trybunału Konstytucyjnego wszystkie gwarancje, jakie przysługują adresatowi decyzji administracyjnej na podstawie k.p.a., powinny mieć także zastosowanie do adresata decyzji organu uczelni, chyba że szczególne cechy sprawy wprost to uniemożliwiają.

PRZYKŁAD Nieznajomość prawa szkodzi

**Mariusz L. został skreślony z listy studentów. Po miesiącu
Mariusz L. postanowił zaskarżyć decyzję dziekana do właści-**

wego Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Chciał wskazać, że został skreślony z powodu niestosownego zachowania w akademiku, a tymczasem ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym nie dopuszcza takiej możliwości. Skreślenie, rzeczwiście, było bezpodstawne, jednak Mariusz L. najpierw powinien odwołać się do rektora w terminie 14 dni od otrzymania decyzji. Sąd orzekłby jedynie, że decyzja stała się ostateczna, ponieważ Mariusz L. nie wyczerpał wszystkich środków zaskarżenia w swojej sprawie.

Zdaniem Departamentu Prawnego Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego, przepisy k.p.a. w indywidualnych sprawach studenckich będą miały zastosowanie, jeśli przepisy ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i aktów wykonawczych do tej ustawy nie stanowią inaczej, tzn. nie zawierają instytucji i rozwiązań szczególnych uwzględniających specyfikę postępowań przed organami uczelni. Niemniej akt indywidualny powinien zapaść w trybie i formie zapewniającej studentowi gwarancje procesowe, przewidziane w k.p.a. (pismo DP-021-1417/04190/04/ES z 28 grudnia 2004 r.).

Oznacza to, że:

- Student ma prawo w odwołaniu do rektora przytoczyć argumenty przemawiające za uchynieniem kwestionowanej decyzji dziekana. Rektor nie może zignorować argumentów studenta i podtrzymać decyzji dziekana bez uzasadnienia. Decyzja, w stosunku do której może być wniesione powództwo do sądu powszechnego lub skarga do sądu administracyjnego, powinna zawierać ponadto pouczenie o dopuszczalności wniesienia powództwa lub skargi. Uzasadnienie faktyczne decyzji powinno w szczególności zawierać wskazanie faktów, które organ uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, oraz przyczyn, z powodu których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, zaś uzasadnienie prawne – wyjaśnienie podstawy prawnej decyzji, z przytoczeniem przepisów prawa.
- Student, składając wniosek o pomoc materialną, może poprosić o potwierdzenie jego złożenia. Osoba przyjmująca wniosek musi takie potwierdzenie wydać, ponieważ zgodnie z art. 63 par. 4 k.p.a. organ administracji publicznej obowiązany jest potwierdzić wniesienie podania, jeżeli wnoszący tego żąda. Uzyskanie potwierdzenia jest ważne zwłaszcza w przypadku komplikacji w przyznawaniu stypendium.
- Student, który z powodu ciężkiej choroby lub wypadku nie zdążył złożyć odwołania, wniosku czy podania w terminie, może wnieść o jego przywró-

cenie. Zgodnie z art. 58 k.p.a., w razie uchybienia terminowi należy przywrócić termin na prośbę zainteresowanego, jeżeli uprawdopodobni, że uchybienie nastąpiło bez jego winy. Prośbę o przywrócenie terminu należy wnieść w ciągu siedmiu dni od dnia ustania przyczyny uchybienia terminowi. Jednocześnie z wniesieniem prośby należy dopełnić czynności, dla której określony był termin.

Ponadto k.p.a. określa wiele innych praw proceduralnych: terminy załatwiania spraw, sposoby doręczania decyzji, obowiązek wezwania studenta wnoszącego podanie do usunięcia jego braków w terminie siedmiu dni z pouczeniem, że nieusunięcie tych braków spowoduje pozostawienie podania bez rozpoznania, stosowane terminy, wymogi, jakie powinno spełniać odwołanie itd.

Ważne! Ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym, a także wszystkie rozporządzenia dotyczące szkół wyższych, dostępne są na stronie resortu: www.mnsw.gov.pl w Biuletynie Informacji Publicznej (czerwony napis BIP), w zakładce akty prawne – szkolnictwo wyższe

Przepisy zawarte w rozporządzeniach ministra

W ustawie – Prawo o szkolnictwie wyższym zawarte są tzw. delegacje do wydania rozporządzeń, czyli przepisów doprecyzowujących zasady wynikające z ustawy. Rozporządzenia wydaje m.in. minister właściwy ds. szkolnictwa wyższego. Tak samo jak w przypadku ustawy obowiązują one wszystkich studentów we wszystkich uczelniach. Do najważniejszych należą:

- rozporządzenie z 2 listopada 2006 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów,
- rozporządzenie z 6 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego wobec studentów,
- rozporządzenie z 16 sierpnia 2006 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłacania stypendium ministra za osiągnięcia w nauce oraz stypendium ministra za wybitne osiągnięcia sportowe,
- rozporządzenie z 3 października 2006 r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia osiągnięć studenta,
- rozporządzenie z 25 września 2007 r. w sprawie warunków, jakie muszą być spełnione, aby zajęcia dydaktyczne na studiach mogły być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość,

- rozporządzenie z 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki,
- rozporządzenie z 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia.

Akty wewnętrzne uczelni

Regulamin studiów uczelni

Powinien być jasny, czytelny, zgodny z ustawą i znany studentom. Określa on bowiem prawa i obowiązki studentów związane z tokiem studiów, np. czas trwania roku akademickiego, warunki i tryb odbywania zajęć dydaktycznych, stosowane skale ocen, tryb skreślania z listy studentów, warunki: odbywania studiów według indywidualnego planu studiów i programu nauczania, przyznawania urlopów, wznawiania studiów, zmiany kierunku lub systemu studiów, składania egzaminów i uzyskiwania zaliczeń, dopuszczenia do egzaminu dyplomowego, ukończenia studiów.

Ważne! Regulamin studiów i statut uczelni powinny być dostępne na stronie internetowej, a także w dziekanacie czy rektoracie. Regulamin studiów powinien też być dołączony do umowy zawartej pomiędzy uczelnią a studentem płacącym za studia. Są to dokumenty obowiązujące studentów danej uczelni

Regulamin powinien też określać termin na złożenie pracy dyplomowej, tryb jej weryfikacji czy poprawek do niej, termin obrony. Zdarza się, że uczelnie specjalnie opóźniają termin złożenia pracy, by dzięki temu uzyskać opłatę za kolejny semestr lub przedłużenie terminu obrony. Brak precyzyjnych przepisów uniemożliwia wykazanie, że student zrobił wszystko na czas lub że to promotor, z niezrozumiałych przyczyn, ciągle odrzuca pracę. Jeśli więc nie ma takich w regulaminie studiów, warto wpisać je do umowy, jeśli student zawiera ją z uczelnią.

Regulamin uchwała senat uczelni co najmniej na pięć miesięcy przed początkiem roku akademickiego. Wchodzi on w życie z początkiem roku akademickiego, po uzgodnieniu z uczelnianym organem uchwałodawczym samorządu studenckiego. Jeżeli w ciągu trzech miesięcy od uchwalenia regulaminu senat uczelni

i uczelniany organ uchwałodawczy samorządu studenckiego nie dojdą do porozumienia w sprawie jego treści, regulamin wchodzi w życie na mocy ponownej uchwały senatu uczelni podjętej większością co najmniej dwóch trzecich głosów jego statutowego składu.

W uczelniach niespełniających wymagań określonych w art. 56 ust. 2 lub w art. 58 ust. 4 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym (m.in. uczelnie nieposiadające czterech lub dwóch – uczelnie artystyczne – uprawnień do nadawania stopni doktora) regulamin studiów wchodzi w życie po zatwierdzeniu przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego.

Statut uczelni

Drugim ważnym dokumentem jest statut uczelni. Jest to minikonstytucja każdej szkoły wyższej. Określa jednostki organizacyjne uczelni, liczbę członków senatu, rad wydziałów, komisji dyscyplinarnych, także zasady ich wyboru, kompetencje senatu, ogólne zasady panujące na uczelni. Powinien określać także m.in. kryteria oceny nauczycieli akademickich oraz tryb jej dokonywania, a także zasady zasięgania opinii studentów w tym względzie. O sprawach studenckich statut nie mówi zbyt wiele, ale w uczelniach niepublicznych wskazuje, kto i w jakim trybie ustala proponowane studentom opłaty. Osoby, które chcą mieć wpływ na treść statutu uczelni, powinny znaleźć się w jej senacie, a najkrótsza droga do niego prowadzi przez samorząd studentów. Statut uchwała bowiem senat większością co najmniej dwóch trzecich głosów swojego składu, po zasięgnięciu opinii związków zawodowych działających w uczelni.

Regulamin pomocy materialnej

Ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym określa podstawowe zasady przyznawania pomocy materialnej. Zgodnie z nią szczegółowy regulamin ustala rektor w porozumieniu z uczelnianym organem samorządu studenckiego. Regulamin powinien określać ustalanie wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów, w tym szczegółowe kryteria i tryb udzielania świadczeń pomocy materialnej dla studentów, wzór wniosku o przyznanie stypendium socjalnego oraz sposób udokumentowania sytuacji materialnej studenta.

Regulamin samorządu studentów

Dokument ten powinien zainteresować osoby chcące aktywnie działać w samorządzie studenckim. Działalność taka pozwala wpływać na sprawy studentów danej uczelni, a także sposób funkcjonowania całej uczelni.